

Poročili

Mednarodna konferenca *Miroljubni in trajnostni dialog po sebičnem Prometeju* Celje, 4.–7. november 2010

V organizaciji Teološke fakultete je od 4. do 7. novembra 2010 potekala mednarodna konferenca z naslovom *Miroljubni in trajnostni dialog po sebičnem Prometeju* (*Peaceful and Sustainable Dialogue after Selfish Prometheus*). Večina predavanj je bila v Celju, v Domu sv. Jožefa, v petek, 5. 11., pa v Ljubljani, v prostorih Teološke fakultete.

Da je konferenca doživela takšno obliko in zasedbo, kakor jo je, da se je vse dogajalo tekoče in v sproščenem vzdušju, sta v največji meri zaslužna predsednik programskega odbora, dr. Janez Juhant, in predsednik organizacijskega odbora, dr. Bojan Žalec. Projekt je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in s tem omogočila njegovo organizacijo. Člani organizacijskega odbora konference so bili: dr. Tomaž Erzar, dr. Branko Klun, dr. Stanislav Slatinek in Jožef Leskovec; člani programskega odbora pa: dr. Roman Siebenrock, dr. Seppo Sajama, dr. Drago Karl Ocvirk in dr. Dietmar Mieth.

Letošnja – resda že tradicionalna – novembrska konferenca je bila zelo raznolika, tako po narodni pripadnosti udeležencev kakor po raznovrstnosti obravnavanih problemov. Sodelovali so udeleženci (38 referatov) iz Romunije, Bolgarije, Rusije, Hrvaške, Madžarske, Poljske, Finske, Avstrije in iz Slovenije. Navzoči so bili strokovnjaki s področij ekologije, filozofije, teologije, religiologije, zgodovine, psihologije, pedagogike in s področja prava; vsak je s svojega vidika obravnaval probleme, ki se kažejo v sodobni tehnicistični civilizaciji in zavirajo konstruktivni dialog. Izpostavljena so bila številna pereča vprašanja, ki sodobno civilizacijo vodijo na rob eksistence, od uničevanja okolja, naraščanja svetovne populacije, revščine, bolezni, nasilja in vojn prek ohranjanja identitete, medkulturnih trkov, razširjenosti duševnih težav, družbene atomiziranosti, napačnega pojmovanja svobode in zanemarjanja odgovornosti, ekonomske krize, naraščajočih družbenih razlik, položaja žensk in izobraževanja do položaja in problemov religij in duhovnosti.

Ker je nemogoče, da bi v kratkem poročilu zajeli vse prispevke, ki so bili vsekar v celoti zanimivi in so obenem pomembno prispevali k razumevanju obravnavane teme, bomo na kratko povzeli le nekatere od njih, druge pa zgolj našteli.

Konferenca se je začela v popoldanskih urah v četrtek, 4. novembra, s pozdravnim nagovorom predsednika programskega odbora, dr. Janeza Juhanta, sledil mu je pozdravni nagovor dekana Teološke fakultete, dr. Stanka Gerjolja, ki je imel takoj zatem tudi predavanje z naslovom *Izzivi in meje vključevalne pedagogike v pluralnem okolju*. Sledila so predavanja: dr. Corneliu Constantineanu (Bukarešta, Romunija), *Srečevanje drugega: drugačnost, istovetnost in sprava z bibličnega*

vidika; dr. Tadej Strehovec (Ljubljana, Slovenija), *Miroljuben odnos med nerojenim človeškim življenjem in tehnodružbo*; dr. Urszula Idziak (Varšava, Poljska), *Tukaj sem – vprašanje subjekta v postmoderni dobi*, in dr. Erika Prijatelj (Ljubljana, Slovenija), *Ne-dialoške metode (prakse) pedagogike: je sodobna pedagogika res bolj dialoška kot nekoč*. Zatem je potekala diskusija o vseh prispevkih, s tem pa je bil uradni del četrtkovega dela konference končan.

Uvod v petkov program je z glasbo popestril zbor ljubljanskih bogoslovcev. Sledila sta pozdravna nagovora dekana Teološke fakultete, dr. Stanka Gerjolja, in predsednika programskega odbora, dr. Janeza Juhanta. Prvi petkov predavatelj je bil dr. Seppo Sajama (Joensuu, Finska), ki je že večkrat obiskal Slovenijo in je dober poznavalec izjemnega slovenskega filozofa Franceta Vebra. V prispevku z naslovom *Strpnost in zmernost* je oba v naslovu omenjena pojma razjasnil, ju navezal na sodobnost in dokazoval, da je liberalna ideja samo aristotelska ideja racionalnega načrta življenja, prenesena na družbeno raven. Sledilo je predavanje dr. Janeza Juhanta, *Telesnost: kako omejiti samega sebe*, v katerem je izpostavil telesnost kot izvor ranljivosti in konfliktov med ljudmi, za to pa sta kriva predvsem človeška poželjivost in neustrezno usmerjena mimetična želja. Sledila je razprava. Zatem je z ekološko problematiko nastopila dr. Lučka Kajfež - Bogataj, predavateljica na Biotehniški fakulteti, dobitnica kolektivne Nobelove nagrade in mednarodno priznana slovenska ekologinja. S prispevkom *Planet, ki ne raste: ovira za rast, izziv za razvoj* je opozorila na to, da se civilizacija z veliko hitrostjo približuje skrajnim biofizikalnim točkam zmogljivosti našega planeta in da je skrajni čas za preobrazbo naše spoznavnosti, gospodarstva, politike in norm in za prenovo civilizacije in naše kulture. Za njo sta predavala še dr. Marcel Mäcelaru (Osijek, Hrvaška), *Vloga Svetega pisma pri oblikovanju kulturnih identitet*, in dr. Drago Karel Ocvirk, *Mohamed: vzor kakšnega obnašanja?* Vsem omenjenim prispevkom je sledila sklepna razprava, ki je obenem pomenila konec petkovega uradnega programa.

Pestro sobotno dogajanje je odprl dr. Christian Feichtinger (Gradec, Avstrija) s prispevkom *Utelešenje zla. Idealna telesa kot posrednik drugačenja*. Sledila sta mu dr. Mari Jože Osredkar s predavanjem *Prišel je, da vrže ogenj na zemljo* in dr. Stanislav Slatinek s prispevkom *Verska svoboda zagotavlja dialog v človeški družbi*. Kmalu po diskusiji je sledilo predavanje dr. Antona Jamnika, *Liberalizem in vprašanje imanentizma ter etičnega relativizma*, nato je nastopila dr. Maria Dimitrova (Sofija, Bolgarija) s prispevkom *Osebna identiteta: od pripadanja do odgovornosti*, sledil ji je njen mož dr. Alexander Gungov (Sofija, Bolgarija) s predavanjem *Manipulacija medijev kot nepristen dialog*. Po razpravi in kosilu so imeli udeleženci možnost obiska spominskega parka Teharje. Po odmoru so se v popoldnevu zvrstila precej zgoščena predavanja. Dr. Gabor Kovács (Budimpešta, Madžarska) je v prispevku *Kratka zgodovina moderne zgodbe o čebelah do Krasnega novega sveta – Lewis Mumford in njegova kritika moderne* poudaril, da je glavni neuspeh moderne zamenjava ideje dobrega življenja z idejo koristi življenja in da potrebujemo vrednostni sistem, ki bi temeljil na novi vrsti povezave med naravo in človeštvom, in nov pristop glede odnosov posameznika pozne moderne ter njegovega družbenega in naravnega okolja. S predavanji so nastopili še: dr. Béla Mester (Bu-

dimpešta, Madžarska), *Prometej – naš junak in sramota. Zgodovina samorefleksije moderne*; dr. Mark Kleyman (Ivanovo, Rusija), *Iskanje alternativnih načinov življenja: mestne skupnosti v času ekonomskega upadanja*; Šimo Šokčević (Osijek, Hrvaška), *Pravičnost onkraj meja: zmožnostni pristop Amartya Sena*, in dr. Rafal Smoczynski (Varšava, Poljska), *Strategija poljske krščanske desnice. Identifikacija, posnemanje, konflikt*. Po tem intenzivnem delu je bil kratek odmor, nato je imel predavanje dr. Vojko Strahovnik, *Nestrinjanje, dialog in etika v svetu tujcev*. Sledili so prispevki študentske sekcije, v okviru katere so sodelovali Ana Martinjak, Mateja Repanšek Tkalec, Mik Šetina, Sebastjan Kristovič in Jožef Leskovec. Z diskusijo se je končal sobotni del.

Zadnji dan konference se je začel s predavanjem dr. Branka Kluna, *Dialog in odgovornost. Nekaj opazk k Levinasu*. Nadaljeval je dr. Bojan Žalec s prispevkom *Potrebnost poduhovljenosti (za gojenje človeškosti): za solidarni personalizem, proti instrumentalističnemu opustošenju*. Sledila sta še dr. Robert Petkovšek s prispevkom *Žrtvovanjsko in nežrtvovanjsko razumevanje bivanja* in dr. Mateja Pevec Rozman, ki je imela predavanje z naslovom *Postmoderni subjekt v iskanju svoje identitete*. Po razpravi in odmoru je bila na vrsti še zadnja skupina predavanj: Jernej Pisk, *Šport: neodkrit zaklad zmernosti*; dr. Barbara Simonič, *Znanost empatije: Pomen empatije v sodobnem svetu*; Tina Rahne Mandelj, *Etika participacije in perspektiva moči ter ranljivost v terapevtskem odnosu*; dr. Marjana Harcet, *Izključitev drugega*, in dr. Tomaž Erzar, *Ovire, ki postanejo izzivi*. Tudi po tem sklopu predavanj se je razvila razprava. Konferenco je s sklepno besedo končal predsednik organizacijskega odbora, dr. Bojan Žalec.

Vsekakor je bil letošnji simpozij uspešen; poleg tega da so bili izpostavljeni in obravnavani pomembni problemi sodobnega časa in dane smernice za rešitev nekaterih problemov, so se med udeleženci konference spletle vezi kot posledica miroljubnega in vzajemnega dialoga, ki tokrat ni bil le predmet teoretiziranja, ampak tudi udejanjen v praksi.

Ana Martinjak

Pravniški simpozij na temo država in Cerkev *Različnost religij v svetovnonazorsko nevtralni pravni državi* Seggau, 8.–9. aprila 2010

Vizobraževalnem središču graške škofije na gradu Seggau je od četrтка, 8. aprila, do petka, 9. aprila letos, potekal pravniški simpozij z naslovom *Različnost religij v svetovnonazorsko nevtralni pravni državi*. Simpozij, ki se ga je udeležilo šestinšestdeset pravnikov in drugih strokovnjakov, večinoma iz Avstrije in Nemčije, so pripravile dunajska Ekonomska fakulteta, Teološka fakulteta graške univerze in domača škofija. Na simpoziju so med drugim predavali dr. Gritt Klinkhammer z univerze v Bremnu v Nemčiji, dr. Christian Hillgruber, predstojnik Inštituta za javno pravo univerze v Bonnu, dr. Willibald Posch z Inštituta za civilno pravo graške univerze, med pomembnejšimi udeleženci pa je bil tudi dr. Richard Potz, predstojnik Inštituta za filozofijo, religijo in kulturo prava dunajske univerze. Na simpoziju sem sodeloval tudi podpisani.

Problematika odnosov med Cerkvijo in državo je bila v različnih zgodovinskih obdobjih različna. Škof Kapellari je v uvodnem govoru poudaril, da sta temelj razmerij med državo in Cerkvijo v sodobni Evropi spoštovanje verske svobode in ločitev države in Cerkve. Ta ločitev pomeni predvsem razmejitev njunih pristojnosti in spoštovanje avtonomije. Evropsko uveljavljeni model kooperativnosti obeh pravnih subjektov na mešanih področjih daje podlago za bolj učinkovito reševanje odprtih vprašanj v skrbi za skupno dobro. Verska svoboda, ki je ena od temeljnih človekovih pravic, vodi k spoštovanju drugače mislečih in k miroljubnemu sožitju različnih ver in kultur v moderni Evropi, ki se sooča z vprašanjem ekspanzije islama. Krščanstvo ni nekaj preživetega, Cerkev je umeščena v konkretno družbeno dogajanje, zato je in mora biti sogovornica in partnerica državi in sooblikovalka sodobne kulture.

Rdeča nit predavanj se je sukala okoli polja sodelovanja med Cerkvijo in državo, s posebnim ozirom na meje njunih pristojnosti, za Avstrijo, za Nemčijo in za še nekatere druge razvite zahodne države pa pomeni poseben izziv vse večje število pripadnikov islamske skupnosti. Načelo o nevtralnosti države do Cerkva in do verskih skupnosti se v praksi interpretira zelo različno. Nekatere države se od verskih skupnosti distancirajo, druge pa jih obravnavajo kot pozitivne sestavne dele civilne družbe in jim zato prihajajo naproti. Na nemškem govornem področju in v večini evropskih držav je vera vsaj teoretično obravnavana kot vrednota, ki pozitivno vpliva na družbeno življenje. Država to dejstvo upošteva in zato delovanje Cerkva in verskih skupnosti dovoljuje in podpira ter ustvarja možnosti za zadovoljitev religioznih potreb. Odnosi med Cerkvijo in državo v evropskih državah so večinoma pravno urejeni in imajo neko zgodovinsko tradicijo; v pozitivni naravnosti države do verskih skupnosti se ti odnosi krepijo prek dialoga. Različnost razmerij med

državo in Cerkvijo oziroma verskimi skupnostmi izhaja iz različnosti družbenih, zgodovinskih in kulturnih omejenosti. V sedanji situaciji v Evropi ni več ekstremnih primerov, to je verske ali ateistične države, za izhodišče medsebojnih odnosov pa velja *Evropska konvencija o človekovih pravicah*, ki določa obseg pravice do svobode veroizpovedi in njene omejitve (drugi odstavek 9. člena).

Slovenska zakonodaja je usklajena s pravno zavezujočimi načeli o verski svobodi v Evropi, to pa je v praksi najbolj razvidno iz *Zakona o verski svobodi* iz leta 2007. Kljub vsemu imamo zaradi zgodovinskih predsodkov na tem področju še vedno odprto polje nerešenih vprašanj, še posebno na ravni definicije pojma *nevtiralnost* in obsega vsebin, ki jih mora država poznati o Cerkvah in verskih skupnostih. Naša država, ki je sprejela evropski model pojmovanja verske svobode, po katerem Cerkve in verske skupnosti obravnava kot pozitivne dele civilne družbe, se ne sme vtikati v strogo verske zadeve, mora pa jih vsaj delno poznati, da lahko ustvarja možnosti, v katerih bodo mogli državljani udeležati svojo pravico do verske svobode v njenih štirih razsežnostih: v individualni in v kolektivni, v zasebni in v javni.

Andrej Saje